

The Thai Journal of Veterinary Medicine

Volume 11
Issue 1 March, 1981

Article 5

3-1-1981

การศึกษาพยาธิภายในของแกะ

วิจิตร สุขเพชร

อรภา เวสสบุตร

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/tjvm>

Part of the [Veterinary Medicine Commons](#)

Recommended Citation

สุขเพชร, วิจิตร and เวสสบุตร, อรภา (1981) "การศึกษาพยาธิภายในของแกะ," *The Thai Journal of Veterinary Medicine*: Vol. 11: Iss. 1, Article 5.

DOI: <https://doi.org/10.56808/2985-1130.1274>

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/tjvm/vol11/iss1/5>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in The Thai Journal of Veterinary Medicine by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การศึกษาพยาธิภายในของแกะ

วิจิตร สุขเทศน์ สพ.บ.ม M.S., Ph.D., Cert in Tick & Tickborne Dis.*
อรภา เวสบุตร วท.บ. (ประมง) วท.ม.

บทนำ

พยาธิเป็นตัวการสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคในสัตว์เลี้ยง เพราะพยาธิจะทำให้สัตว์แคะแกร็น น้ำหนักลด ผอมแห้ง ความต้านทานต่อโรคลดลง และในรายที่เป็นรุนแรงก็สามารถทำให้สัตว์ล้มตายลงได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับชนิดและจำนวนของพยาธิที่สัตว์ได้รับเข้าไป (วิจิตร, 2520) นอกจากนี้ยังพบว่าสัตว์ที่ได้รับยาถ่ายพยาธิในขนาดที่สามารถขับตัวพยาธิออกได้ จะมีน้ำหนักมากกว่าพวกที่ไม่ได้รับยาถ่ายพยาธิ (วิจิตร และคณะ, 2519; วิจิตร, 2520; วิจิตร, 2522, Druge และคณะ, 1964) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพยาธิเป็นตัวการสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มผลผลิตในสัตว์เลี้ยงทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ถ้ายังมีปัญหาเรื่องโรคพยาธิอยู่ เนื่องจากว่ามีสัตว์จำนวนไม่น้อยที่ไม่แสดงอาการป่วยให้เห็น แม้ว่าจะมีพยาธิอาศัยอยู่จำนวนมากก็ตาม เช่นในรายที่เป็นโรคพยาธิชนิดเรื้อรัง

พยาธิที่มักพบเสมอ ๆ และทำอันตรายร้ายแรงให้สัตว์เลี้ยงนั้น ส่วนใหญ่ได้แก่พยาธิภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาธิภายในที่อาศัยอยู่ในระบบทางเดินอาหาร แต่การศึกษาถึงพยาธิภายในของสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแกะในท้องที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ยังไม่เคยมีรายงานมาก่อน ดังนั้นจุดประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ก็เพื่อที่จะศึกษาถึงชนิดและจำนวนของพยาธิภายในที่พบในแกะ นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบการติดโรคพยาธิในแกะที่เลี้ยงในสภาพการเลี้ยงดูต่าง ๆ กันในท้องที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับการติดโรคพยาธิภายในของแกะ ในการศึกษาที่จะหาทางป้องกันหรือลดการติดโรคพยาธิภายในของสัตว์เลี้ยงชนิดนี้

* กองวิชาการ กรมปศุสัตว์ ปฏิบัติงานที่สำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำพระขอนแก่น

ต้นฉบับ หน้าขาดหายไป

ต้นฉบับ หน้าขาดหายไป

พยาธิตัวกลมชนิดอื่นอีก 4 ชนิดได้แก่ C. punctata, C. onchophora, S. papillosus และ O. columbianum นั้นพบจำนวนน้อยมากและพบในแกะไม้ที่ตัวพยาธิ 3 ชนิดแรกพบในลำไส้เล็ก ส่วนพยาธิชนิดสุดท้ายพบในลำไส้ใหญ่เท่านั้น และจำนวนเฉลี่ยของพยาธิแต่ละชนิดที่พบมีไม่เกิน 1.5 ตัว ในแกะ 1 ตัว

ชนิดและจำนวนของพยาธิที่พบในแกะที่เลี้ยงบริเวณน้ำพองแสดงในตารางที่ 2 ตรวจพบทั้งพยาธิตัวกลมและพยาธิตัวแบน พยาธิตัวกลมที่พบมีทั้งหมด 4 ชนิด ได้แก่ H. contortus, T. colubriformis, Oesophagostomum venulosum ส่วน Trichuris ovis ส่วนพยาธิตัวแบนที่พบมีเพียงชนิดเดียวได้แก่ Moniezia benedeni จำนวนพยาธิทั้งหมดที่พบมีมาก พบพยาธิมากที่สุดที่กระเพาะที่ 4 เฉลี่ยนับพยาธิได้ 3422.3 ตัว ส่วนที่ลำไส้เล็กและลำไส้ใหญ่ พบพยาธิจำนวนน้อยกว่าเฉลี่ยนับพยาธิได้ 203.7 ตัว และ 185.9 ตัวตามลำดับ

ชนิดของพยาธิที่พบมากที่สุดได้แก่ H. contortus พบในแกะทุกตัวทั้งในกระเพาะที่ 4 ลำไส้เล็ก และลำไส้ใหญ่ กระเพาะที่ 4 เป็นอวัยวะที่พบ H. contortus มากที่สุดพยาธิตัวเมีย พบว่ามีจำนวนมากกว่าพยาธิตัวผู้ประมาณ 2 เท่า เฉลี่ยพบพยาธิตัวผู้ 1177 ตัว และพบพยาธิตัวเมีย พบว่ามีจำนวนมากกว่าพยาธิตัวผู้ประมาณ 2 เท่า เฉลี่ยพบพยาธิตัวผู้ 1177 ตัว และพบพยาธิตัวเมีย 2163,8 ตัว ลำไส้ใหญ่เป็นอวัยวะที่พบพยาธิชนิดนี้น้อยที่สุดโดยพบพยาธิตัวผู้เฉลี่ย 8.5 ตัว และพบพยาธิตัวเมีย 6.8 ตัว

พยาธิ T. colubriformis เป็นพยาธิที่พบในกระเพาะที่ 4 และในลำไส้เล็ก จำนวนพยาธิที่พบก็มีไม่มากนัก ในกระเพาะที่ 4 เฉลี่ยพบพยาธิตัวผู้ 12.5 ตัว และพยาธิตัวเมีย 21.5 ตัว

พยาธิ O. venulosum เป็นพยาธิที่พบมากรองจาก H. contortus ส่วนใหญ่พบพยาธิในลำไส้ใหญ่ เฉลี่ยพบพยาธิตัวผู้ 74.8 ตัว และพยาธิตัวเมีย 85.8 ตัว พยาธิ O. venulosum ยังพบในลำไส้เล็กเช่นกันแต่พบจำนวนน้อยมาก

พยาธิ T. ovis เป็นพยาธิที่พบในลำไส้ใหญ่เท่านั้น เป็นชนิดที่พบน้อยที่สุดในพยาธิตัวกลมด้วยกัน เฉลี่ยพบพยาธิตัวผู้ 6.5 ตัว และพบพยาธิตัวเมีย 3.5 ตัว

พยาธิ M. benedeni เป็นพยาธิตัวแบนชนิดเดียวที่พบ และพบในลำไส้เล็กเท่านั้น จำนวนที่พบก็แตกต่างกันจาก 1 ถึง 3 ตัว เฉลี่ยพบพยาธิ 2 ตัว

วิจารณ์

ผลจากการศึกษาค้างนี้แสดงให้เห็นว่าพยาธิภายในของแกะที่เลี้ยงในสภาพท้องที่แตกต่างกัน จะมีการติดโรคพยาธิแตกต่างกัน ชนิดและจำนวนของพยาธิที่พบก็แตกต่างกัน รวมทั้งความรุนแรงของโรคที่เกิดจากพยาธิด้วย ทั้งนี้พิสูจน์ได้จากความจริงที่ว่าแกะที่เลี้ยงที่ท่าพระตรวจพบแต่พยาธิตัวกลมจำนวน 6 ชนิดเท่านั้น ได้แก่ H. contortus, T. colubriformis, C. punctata, C. onchrophora, S. papillosus และ O. columbianum ส่วนแกะที่เลี้ยงที่น้ำพองตรวจพบทั้งพยาธิตัวกลม 4 ชนิด และพยาธิตัวแบน 1 ชนิด ได้แก่ H. contortus, T. colubriformis, O. venulosum, T. ovis และ M. benedeni ที่เห็นได้ชัดที่สุดก็ได้อีกจำนวนพยาธิที่พบทั้งหมดในแกะแต่ละตัวจะแตกต่างกันมากประมาณ 7 เท่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาธิ H. contortus ซึ่งเป็นพยาธิที่สำคัญที่สุดและทำอันตรายให้แก่แกะมากที่สุดถึงขั้นล้มตายได้ ก็พบว่าแกะที่น้ำพองมีพยาธิตัวแก่ในกระเพาะที่ 4 เฉลี่ย 3340.8 ตัว แต่แกะที่ท่าพระมีพยาธิเฉลี่ยเพียง 299.6 ตัว ซึ่งแตกต่างกันมากถึง 11 เท่า ดังนั้นก็ไม่แปลกใจที่พบว่าแกะที่น้ำพองล้มป่วย และตายเสมอเนื่องจากพยาธิภายใน H. contortus ที่ทำให้เกิดการเสียเลือด ตรงกันข้ามแกะที่ท่าพระจะไม่มีปัญหาที่เกิดจากพยาธิภายในเลยเนื่องจากว่าพยาธิที่พบในสัตว์นั้นมีจำนวนน้อยและพยาธิมีไม่มากพอที่จะทำให้เกิดโรคหรือล้มตายลงได้

สาเหตุที่ทำให้การติดโรคพยาธิในแกะที่เลี้ยงที่ท่าพระและน้ำพองแตกต่างกันทั้ง ๆ ที่อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเช่นกัน ระยะทางทั้ง 2 แห่งก็ห่างกันไม่มากนักประมาณ 40 กิโลเมตรเท่านั้น เข้าใจว่าคงเนื่องจากการจัดการเลี้ยงดูสัตว์ การให้อาหารสัตว์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลู่อภิบาลสัตว์แตกต่างกัน เพราะแกะที่เลี้ยงที่ท่าพระมีการเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูสัตว์ที่ดีกว่า เช่นมีการแยกสัตว์ป่วยจากฝูงแกะ มีการแยกลูกแกะและแกะที่โตแล้ว นอกจากนี้ก็ให้อาหารผสมด้วยนอกเหนือไปจากหญ้าสดที่มีให้กับตลอดปี ที่สำคัญที่สุดมีการทำความสะอาดคอกแกะทุกวันจนจางหรือสิ่งขับถ่ายต่าง ๆ จากสัตว์ก็จะถูกล้างออกไปจากคอกลงไปในถังเก็บจางจาง ดังนั้นโอกาสที่แกะจะ contaminate จากพยาธิก็มีน้อยมากหรือไม่มีเลย ตรงกันข้ามที่น้ำพองปล่อยให้แกะกินหญ้าเท่านั้น ซึ่งจะอุดมสมบูรณ์เฉพาะฤดูฝนเท่านั้น เนื่องจากไม่ได้ทำแปลงหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะ ไม่มีการแยกสัตว์ป่วย หรือสัตว์ที่มีอายุต่างกัน และไม่มีการทำความสะอาดคอกแกะ ปล่อยให้จางจางหรือสิ่งขับถ่ายอื่น ๆ ทับถมในคอกตลอดเวลา ซึ่งสภาพเช่นนี้จะเหมาะกับการเจริญเติบโตของตัวอ่อนพยาธิ ดังนั้นแกะจึงมีโอกาสที่จะได้รับพยาธิเข้าไปตลอดเวลา

ต้นฉบับ หน้าขาดหายไป

ต้นฉบับ หน้าขาดหายไป

ตารางที่ 1 ปริมาณและจำนวนพยาธิที่ตรวจพบในส่วนต่าง ๆ ของระบบทางเดินอาหารในแกะที่เลี้ยงที่ท่าพระ จังหวัดขอนแก่น

ชนิดของพยาธิ	กระเพาะที่ 4				ลำไส้เล็ก				ลำไส้ใหญ่				
	จำนวน	จำนวน	จำนวนแกะ	จำนวน	จำนวน	จำนวนแกะ	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวนแกะ	จำนวน	จำนวน
	เฉลี่ย	น้อย - มาก	พยาธิ	เฉลี่ย	น้อย - มาก	พยาธิ	เฉลี่ย	น้อย - มาก	เฉลี่ย	น้อย - มาก	พยาธิ	เฉลี่ย	น้อย - มาก
<u>Haemonchus</u>	ตัวผู้	143.3	1 - 495	4	1.8	1 - 6	2	1.5	0 - 5	2			
	ตัวเมีย	156.3	3 - 550	4	4.5	5 - 11	3	1.0	0 - 4	1			
<u>contortus</u>	ตัวอ้อม	18.8	8 - 50	4	0.5	0 - 1	2	0	0	0			
<u>Trichostrongylus</u>	ตัวผู้	23.0	5 - 65	4	5.3	8 - 99	4	0	0	0			
<u>colubriformis</u>	ตัวเมีย	57.5	12 - 156	4	82	8 - 158	4	0.3	0 - 1	1			
<u>Cooperia</u>	ตัวผู้	0	0	0	1.0	1 - 2	3	0	0	0			
<u>punctata</u>	ตัวเมีย	0	0	0	0.5	0 - 2	1	0	0	0			
<u>Cooperia</u>	ตัวเมีย	0	0	0	0.3	0 - 1	1	0	0	0			
<u>onchophora</u>													
<u>Strongyloides</u>	ตัวเมีย	0	0	0	0.3	0 - 1	1	0	0	0			
<u>papillosus</u>													
<u>Oesophagostomum</u>	ตัวผู้	0	0	0	0	0	0	0.3	0 - 1	1			
<u>columbianum</u>	ตัวเมีย	0	0	0	0	0	0	0.3	0 - 1	1			
รวม (เฉลี่ย)		389.9			143.9			3.4					

ตารางที่ 2 ชนิดและจำนวนพยาธิที่ตรวจพบในส่วนต่าง ๆ ของระบบทางเดินอาหารในแกะที่เลี้ยงที่น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ชนิดของพยาธิ	แกะแพะที่ 4				ลำไ้เล็ก				ลำไ้ใหญ่			
	จำนวน เฉลี่ย	จำนวน น้อย - มาก	จำนวนแกะ มีพยาธิ	จำนวน เฉลี่ย	จำนวน น้อย - มาก	จำนวนแกะ มีพยาธิ	จำนวน เฉลี่ย	จำนวน น้อย - มาก	จำนวนแกะ มีพยาธิ	จำนวน เฉลี่ย	จำนวน น้อย - มาก	จำนวนแกะ มีพยาธิ
<u>Haemonchus</u> <u>contortus</u>	1177.0	988 - 1448	4	67.3	55 - 82	4	8.5	0 - 24	4	6.5	0 - 15	2
ตัวอ่อน	47.5	32 - 63	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<u>Trichostrongylus</u> <u>colubriformis</u>	12.5	2 - 24	4	18.8	8 - 32	4	0	0	4	0	0	0
<u>Oesophagostomum</u> <u>venulosum</u>	21.5	10 - 38	4	32.3	24 - 40	4	0	0	4	0	0	0
<u>Trichuris</u> <u>ovis</u>	0	0	0	0.8	0 - 2	2	74.8	65 - 82	2	85.8	74 - 85	4
<u>Moniezia</u> <u>benedeni</u>	0	0	0	1.0	0 - 2	3	6.5	5 - 8	0	3.5	2 - 5	4
รวม (เฉลี่ย)	3422.3			203.7			185.9					